

Muzeum Historyczne w Lubinie

#CHROBRY1000

Obchody 1000 rocznicy koronacji
Bolesława Chrobrego na króla Polski

Muzeum Historyczne w Lubinie

1025
2025

#CHROBRY1000

Obchody 1000 rocznicy koronacji
Bolesława Chrobrego na króla Polski
pod patronatem
Prezydenta Miasta Lubina
Robert Raczyńskiego

W 2025 roku, z okazji tysiąclecia koronacji Bolesława Chrobrego na króla Polski, muzeum przygotowało w Parku Leśnym plenerową wystawę poświęconą temu wydarzeniu. Ekspozycja stanowiła część szerokiego, wieloletniego projektu upamiętniającego rocznicę, realizowanego przez muzeum w różnych formach i etapach.

Wystawa została zaplanowana jako wizualne przedstawienie początków polskiej państwowości. Składała się z dwudziestu flag z rysunkami oraz towarzyszących im tablic z opisami, które wspólnie tworzyły spójny przekaz. Łącząc treści merytoryczne z barwną oprawą graficzną, ekspozycja prezentowała dziedzictwo pierwszego króla Polski w formie przystępnej i zachęcającej do zapoznania się z tematyką.

Niniejszy katalog utrwała treści wystawy i włącza je do zasobu muzeum, zapewniając możliwość ich dalszego wykorzystania.

dr Marek Zawadka
Dyrektor Muzeum Historycznego w Lubinie

Muzeum Historyczne w Lubinie

PAŃSTWO CHROBREGO 1025 2025

PAŃSTWO CHROBREGO

KSIĄŻĘ BOLESŁAW, PIERWORODNY SYN MIESZKA I Z DYNASTII PIASTÓW, ZARZĄDZAŁ W KRAKOWIE POŁUDNIOWĄ CZĘŚCIĄ PAŃSTWA GŃIEŻNIEŃSKIEGO. KIEDY PO ŚMIERCI OJCA PRZYRODNI BRACIA MIELI ODZIEDZICZYĆ WŁADZĘ NAD POZOSTAŁYM TERYTORIUM KSIĘSTWA, BOLESŁAW WYGNAŁ DO NIEMIEC MACOCHĘ ODĘ I JEJ SYNÓW.

ZDOBYCIE PEŁNI WŁADZY W CELU UTRZYMANIA JEDNOŚCI TERYTORIALNEJ PAŃSTWA BOLESŁAW PRZEŁOŻYŁ PONAD POSTANOWIENIA, KTÓRE ZAWARTE ZOSTAŁY W TESTAMENCIE OJCA. NA ZAPROSZENIE MŁODEGO KSIĘCIA BOLESŁAWA PRZYBYŁ NA ZIEMIĘ POLSKIE BYŁY BISKUP PRASKI, WOJCIECH, KTÓRY WKRÓTCE POTEM WYRUSZYŁ NA MISJĘ CHRYSZCJANIZACYJNĄ DO KRAJU PRUSÓW, GŁOSZĄC:

Z POBLISKIEGO KRAJU POLAN, NAD KTÓRYM SPRAWUJE RZĄDY
CHRZEŚCIJAŃSKIE KSIĄŻĘ BOLESŁAW, PRZYCHODZĘ DO WAS
DLA WASZEGO ZBAWIENIA.

NIESTETY, JEGO MISJA ZAKOŃCZYŁA SIĘ TRAGICZNIE. PODCZAS WYPRAWY ZGINAŁ ŚMIERCIĄ MĘCZEŃSKĄ. KSIĄŻĘ BOLESŁAW WYKUPIŁ CIAŁO MĘCZENNIKA ZA ZŁOTO I UROCZYŚCIE POCHOWAŁ JE W GŃIEŻNIEŃSKIM KOŚCIELE. WKRÓTCE PO TYM WYDARZENIU PAPIEŻ OGŁOSIŁ WOJCIECHA ŚWIĘTYM.

W 1000 ROKU KSIĄŻĘ BOLESŁAW GOŚCIŁ NA ZJEŹDZIE GŃIEŻNIEŃSKIM CESARZA RZYMSKIEGO, OTTONA III, PIELGRZYMUJĄCEGO DO GROBU ŚWIĘTEGO WOJCIECHA. WIZYTA OTTONA III ZNACZĄCO PODNIOŚŁA PRESTIŻ BOLESŁAWA I JEGO PAŃSTWA. PODCZAS ZJAZDU PODJĘTO DECYZJĘ O UTWORZENIU W GŃIEŻNIE ARCYBISKUPSTWA, A TAKŻE O POWSTANIU TRZECZ BISKUPSTW: W KRAKOWIE, KOŁOBRZEGU I WROCŁAWIU. POTWIERDZONO TYM SAMYM PRZYNALEŻNOŚĆ WIELKOPOLSKI Z MAZOWSZEM, MAŁOPOLSKĄ, POMORZEM I ŚLĄSKIEM DO PAŃSTWA GŃIEŻNIEŃSKIEGO. WYKORZYSTUJĄC SYTUACJĘ POLITYCZNĄ, KSIĄŻĘ BOLESŁAW ROZPOCZĄŁ STARANIA O KORONĘ KRÓLEWSKĄ. ABY PODKREŚLIĆ RANGĘ I ZNACZENIE TEGO WYDARZENIA, NAKAZAŁ BICIE DENARÓW, NA KTÓRYCH WIDNIAŁ NAPIS **PRINCES POLONIE**.

CHROBRY, ODPOWIEDNIĄ POLITYKĄ ZWIĘKSZAJĄC SWOJE ZNACZENIE, DĄŻYŁ DO UMOCNIEŃ POZYCJI W REGIONIE I ROZSZERZENIA WPŁYWÓW NA SĄSIEDNIE ZIEMIE. INTERWENCJA W PRADZE ZAPEWNIŁA KSIĘCIU PANOWANIE W CZECHACH, NA MORAWACH I SŁOWACCZYŹNIE. NATOMIAST WYPRAWA NA PRZEDPOLE ODRY SKUTKOWAŁA ZAJĘCIEM MIŚNI, MILSKA I ŁUŻYC, GDZIE, WEDŁUG LEGENDY, W RZEKĘ SOŁAWĘ WBITE ZOSTAŁY ŻELAZNE SŁUPY, WYZNACZAJĄCE NAJDALSZY ZASIĘG PANOWANIA BOLESŁAWA CHROBREGO NA ZACHODZIE. PRZYŁĄCZONE TERYTORIUM STANOWIŁO BUFOR ZABEZPIECZAJĄCY RDZEŃ POLSKI. PO POKOJU ZAWARTYM ZE ŚWIĘTYM CESARSTWEM RZYMSKIM W BUDZISZYNIE, **W STYCZNIU 1018 ROKU**, BOLESŁAW ZORGANIZOWAŁ ZBROJNĄ WYPRAWĘ NA RUŚ. NAD BUGIEM POKONAŁ SIŁY KSIĘCIA JAROSŁAWA I MĄDREGO, A NASTĘPNIE ZAJĄŁ KIJÓW. DZIĘKI TEJ OFENSYWIE KSIĄŻĘ ODZYSKAŁ DLA POLSKI GRODY CZERWIEŃSKIE, Z PRZEMYSŁEM, LEŻĄCYM NA PRASKO-KIJOWSKIM SZLAKU HANDLOWYM.

W TYM CZASIE WOJSKO I SIŁA POLITYCZNA BOLESŁAWA BYŁY U SZCZYTU POTĘGI. OKRES SWEJ ŚWIETNOŚCI KSIĄŻĘ ZWIEŃCZYŁ KORONACJĄ NA PIERWSZEGO KRÓLA POLSKI, KTÓRA ODBYŁA SIĘ NAJPRAWDOPODOBNIEJ **W WIELKANOC 18 KWIETNIA 1025 ROKU** W KATEDRZE GŃIEŻNIEŃSKIEJ.

GRODY I OSADY

1025 2025

ŻYCIE CODZIENNE PODDANYCH

OBECNIE SZACUJE SIĘ, ŻE W PAŃSTWIE BOLESŁAWA CHROBREGO ŻYŁO NIESPEŁNA MILION PODDANYCH. WIĘKSZOŚĆ LUDNOŚCI ZIEM POLSKICH STANOWILI WTEDY WOLNI CHŁOPI. ZABUDOWANIA CHŁOPSKIE BYŁY LUŻNO ROZŁOŻONE W PRZESTRZENI. WSIE PRZYBIERAŁY Kształt ULICÓWEK, OKOLNIC I OWALNIC. LASY, KTÓRE ZNAJDOWAŁY SIĘ W POBLIŻU OSAD, WYPALANO, ABY MÓC UPRAWIAĆ PROSO I OWIES.

NAJWAŻNIEJSZYM JEDNAK ELEMENTEM KRAJOBRAZU BYŁY ŁĄKI I POLA UPRAWNE. CHŁOPI UPRAWIALI W SZCZEGÓLNOŚCI RZEPĘ, SOCZEWICĘ, KAPUSTĘ I MARCHEW. NAJPOPULARNIEJSZYMI DRZEWAMI OWOCOWYMI BYŁY JABŁONIE, GRUSZE, ŚLIWY I WIŚNIE. WIELKIM DOBRODZIEJSTWEM OWYCH CZASÓW BYŁY ŁĄKI, NA KTÓRYCH WYPASANO ZWIERZĘTA HODOWLANE, ZBIERANO ZIOŁA NIEZBĘDNE W LECZNICTWIE, A TAKŻE POZYSKIWANO MIÓD. DUŻE ZNACZENIE DLA OSADNICTWA I PRZEMYSŁU MIAŁY DĘBY I CISY, Z KTÓRYCH BUDOWANO ŁODZIE. RUNO LEŚNE DAWAŁO OWOCE, GRZYBY, PRZYPRAWY I CHMIEL.

LUDZIE TRUDNILI SIĘ RÓWNIEŻ RZEMIOSŁEM, RYBOŁÓWSTWEM I MYŚLISTWEM. ROZKWIAT RZEMIOSŁA SPOWODOWAŁ ZAKŁADANIE MIEJSKICH OŚRODKÓW RZEMIEŚLNICZO-HANDLOWYCH. GŁÓWNYMI GRODAMI POLSKIMI BYŁY WÓWCZAS: GNIEZNO, POZNAŃ, KRUSZWICA, SZCZECIN, WOLIN, KOŁOBRZEG, GDAŃSK, KRAKÓW, SANDOMIERZ, OPOLE ORAZ WROCŁAW. ZAPEWNIENIE POKOJU WEWNĘTRZNEGO I PORZĄDKU SPOŁECZNEGO ZALEŻAŁO OD SPRAWNEGO DZIAŁANIA ADMINISTRACJI PAŃSTWOWEJ. W PAŃSTWIE BOLESŁAWA CHROBREGO KONTROLOWANO PRZESTRZEGANIE OBOWIĄZUJĄCEGO PRAWA I ORGANIZOWANO SPRAWNY POBÓR PODATKÓW. DO NAJWAŻNIEJSZYCH URZĘDNIKÓW ZIEMSKICH NALEŻELI: NAMIESTNICY PROWINCJI, KOMESOWIE I KASZTELANI ZARZĄDZAJĄCY POLSKIMI GRODAMI.

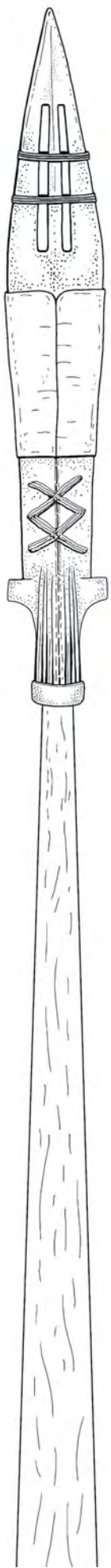
ABY BYĆ SKUTECZNYM WŁADCĄ, KSIĄŻĘ MUSIAŁ BYĆ DOBRYM GOSPODARZEM ZARZĄDZANYCH PRZECZ SIEBIE ZIEM ORAZ SPRAWNIE PORUSZAĆ SIĘ W ŚWIECIE POLITYKI MIĘDZYNARODOWEJ. DLATEGO OTACZAŁ SIĘ ZAUFANYMI DOSTOJNIKAMI, KTÓRZY PEŁNILI ROLE ORGANU DORADCZEGO. POWSTAŁ WTEDY ZAŁĄŻEK ŚWIADOMOŚCI PONADNARODOWEJ I ELITARNEJ WSPÓLNOTY POLITYCZNEJ SKUPIONEJ WOKÓŁ KSIĄŻĘCEGO RODU. DRUŻYNA KSIĘCIA TRACIŁA ZNACZENIE NA KORZYŚĆ SŁUŻBY WOJSKOWEJ. WŁADCA NADAWAŁ ZIEMIĘ I PRZYWILEJE DLA ZASŁUŻONYCH W WALCE RYCERZY. W WYNIKU OSIĄGNIĘĆ NA POLU BITEWNYM LUDZIE Z OTOCZENIA KSIĘCIA MIELI DOSKONAŁĄ OKAZJĘ DO POWIĘKSZENIA SWOJEGO MAJĄTKU I WYWYŻSZENIA WŁASNEGO RODU. KSIĄŻĘ NADAWAŁ IM TEŻ ZIEMIĘ ZA WZOROWĄ SŁUŻBĘ, ZASŁUGI I LOJALNOŚĆ. STOSUNKI FEUDALNE MIĘDZY MONARCHĄ A JEJEGO WASALAMI DAŁY POCZĄTEK POSPOLITEMU RUSZENIU. OSOBA MONARCHY ZACZĘŁA BYĆ UTOŻSAMIANA Z KRAJEM, JEJEGO SIŁĄ I DOBROBYTEM.

ANONIM, TAK ZWANY GALL, W BARWNYCH SŁOWACH OPISAŁ PIERWSZEGO KRÓLA POLSKI, BOLESŁAWA CHROBREGO:

TAKIMI TO CNOTAMI, MIANOWICIE SPRAWIEDLIWOŚCIĄ
I BEZSTRONNOŚCIĄ, BOGOBOJNOŚCIĄ I MIŁOŚCIĄ,
ODZNACZAŁ SIĘ BOLESŁAW I TAK ROZTROPNIE
ZARZĄDZAŁ KRÓLESTWEM I SPRAWAMI PUBLICZNYMI.

SPOTKANIE z OTTONEM III 1000

POWITANIE OTTONA III

NA KORONĘ MEGO CESARSTWA! TO, CO WIDZĘ,
WIĘKSZE JEST, NIŻ WIEŚĆ GŁOSIŁA!

TAK MIAŁ KRZYKNAĆ PODCZAS WKRACZANIA DO PAŃSTWA GŃIEŹNIEŃSKIEGO,
W TRAKCIE SWEJ PIELGRZYMKI DO GROBU ŚWIĘTEGO WOJCIECHA, CESARZ OTTON III.
TĘ WYJĄTKOWĄ REAKCJĘ CESARZA ODNOTOWAŁ KRONIKARZ ANONIM, TAK ZWANY GALL:

NA PRZYBYCIE CESARZA [KSIĄŻĘ BOLESŁAW]
PRZYGOTOWAŁ PRZEDZIWNE [WPROST] CUDĄ.

KSIĄŻĘ ZAPREZENTOWAŁ BARWNE I BOGATO ZDOBIONE HUFCE RYCERSTWA I DOSTOJNIKÓW.
NIEMIECKI KRONIKARZ THIETMAR ZAPISAŁ W SWOJEJ RELACJI Z TEJ WIZYTY:

GDY OTTO UJRZAŁ Z DALEKA UPRAGNIONY GRÓD,
ZBLIŻYŁ SIĘ DOŃ BOSO ZE SŁOWAMI MODLITWY
NA USTACH.

MŁODY CESARZ BYŁ POD NIEBYWAŁYM WRAŻENIEM DONIOSŁOŚCI CHWILI.
DOCENIŁ OGROMNE WSPANIAŁOŚCI GOSZCZĄCEGO GO KRAJU.

[OTTON] ZDJĄWSZY Z GŁOWY SWEJ DIADEM CESARSKI,
WŁOŻYŁ GO NA GŁOWĘ BOLESŁAWA NA [ZADATEK]
PRZYMIERZA I PRZYJAŹNI.

CESARZ PODAROWAŁ BOLESŁAWOWI KOPIĘ WŁÓCZNI ŚWIĘTEGO MAURYCEGO I GWÓŹDŹ
Z KRZYŻA PAŃSKIEGO. KSIĄŻĘ ZAŚ ODWZAJEMNIŁ SIĘ CESARZOWI CENNĄ RELIKWIĄ—
RAMIENIEM ŚWIĘTEGO WOJCIECHA ORAZ PODAROWAŁ MU 300 PANCERNYCH.
OTTON III WIDZIAŁ W BOLESŁAWIE PRZYSZŁEGO KRÓLA, JEDEN Z CZTERECH FILARÓW
ODNOWIONEGO CESARSTWA RZYMSKIEGO. PRZYSZŁY KRÓL POLSKI MIAŁ WŁADAĆ NAD
SŁOWIAŃSZCZYZNĄ, LICZNYMI KRAINAMI NA STYKU WPŁYWÓW RZYMSKICH I BIZANTYJSKICH.
W MIEJSCU SPOCZYNKU ŚWIĘTEGO WOJCIECHA MĘCZENNIKA UTWORZONO METROPOLIĘ
GŃIEŹNIEŃSKĄ, PODLEGLĄ BEZPOŚREDNIO PAPIEŻOWI. NATOMIAST W SĄSIEDZTWIE
MISYJNEGO BISKUPSTWA POZNAŃSKIEGO POWOŁANO TRZY NOWE BISKUPSTWA:
KRAKOWSKIE, KOŁOBRZESKIE I WROCŁAWSKIE.
UNIEZALEŻNIENIE SIĘ OD KOŚCIOŁA NIEMIECKIEGO MIAŁO FUNDAMENTALNE ZNACZENIE
DLA SUWERENNOŚCI I JEDNOŚCI PAŃSTWA POLSKIEGO. OTWIERAŁO PRZED BOLESŁAWEM
SPOSOBNOŚĆ DO STARANIA SIĘ O KORONĘ KRÓLEWSKĄ I PERSPEKTYWĘ POSZERZENIA
GRANIC PAŃSTWA. KSIĄŻĘ DOSKONAŁE WYKORZYSTAŁ KONIUNKTURĘ GEOPOLITYCZNĄ,
ABY SVOJĄ POZYCJĄ STAĆ SIĘ RÓWNYM INNYM MONARCHOM EUROPEJSKIM.
NIE BEZ ZNACZENIA BYŁY TEŻ TUTAJ DĄŻENIA DO WZMOCNIENIA SVOJEJ WŁADZY.
POZYCJA KSIĘCIA I JEGO KRAJU W CHRZEŚCIJAŃSKIM ŚWIECIE WZROSŁA POPRZECZ PRZYJĘCIE
MISJI CHRYSZTIANIZACYJNEJ I EWANGELIZACYJNEJ. PO ZAKOŃCZONYCH OBRADACH I WSPÓLNYM
UCZTOWANIU KSIĄŻĘ OSOBIŚCIE ODPROWADZIŁ CESARZA DO MAGDEBURGA, GDZIE RAZEM
SPĘDZILI NIEDZIELĘ PALMOWĄ.

ZJAZD W GŃIEŹNIE ODBIŁ SIĘ SZEROKIM ECEM W EUROPIE, WYŚŁAWIAJĄC POLSKIEGO
KSIĘCIA I JEGO BOGATE PAŃSTWO. TO SYMBOLICZNY POCZĄTEK NOWEJ NAZWY
PAŃSTWA—**POLANIA**. POLSKA BOLESŁAWA DOBITNIE ZAZNACZYŁA SVOJĄ OBECNOŚĆ
I ZNACZENIE POLITYCZNE NA CHRZEŚCIJAŃSKIEJ MAPIE EUROPY.

KORONACJA BOLESŁAWA 1025

KORONACJA BOLESŁAWA

U SCHYŁKU SWOJEGO PANOWANIA KSIĄŻĘ BOLESŁAW DOSTĄPIŁ ZASZCZYTU GODNOŚCI KRÓLEWSKIEJ. KORONACJA BOLESŁAWA NA PIERWSZEGO KRÓLA POLSKI PODSUMOWAŁA OKRES JEGO SPEKTAKULARNYCH, TRZYDZIESTOTRZYLETNICH RZĄDÓW. ROZKWIT KRAJU, EKSPANSJA TERYTORIALNA BOLESŁAWA I LICZNE SUKCESY NA ARENIE MIĘDZYNARODOWEJ WPROWADZIŁY POLSKĘ NA PIERWSZORZĘDNE MIEJSCE W CHRZEŚCIJAŃSKIEJ EUROPIE. ADAM Z BREMY NAPISAŁ O KSIĘCIU BOLESŁAWIE:

SPRZYMIERZONY Z OTTONEM III PODPORZĄDKOWAŁ
[SOBIE] CAŁĄ SŁOWIAŃSZCZYNĘ I RUŚ ORAZ PRUSÓW.

DZIĘKI DOKONANIOM POLITYCZNYM, NIEZWYCIĘŻONEJ SIŁE MILITARNEJ I OGROMNEJ SŁAWIE BOLESŁAW ZAPEWNIŁ SOBIE WYBITNE MIEJSCE NA KARTACH POLSKIEJ HISTORII. JEDNAKŻE DROGA DO KORONY OKAZAŁA SIĘ BYĆ TRUDNA I DŁUGA.

ZJAZD GNIĘŹNIEŃSKI NIEWĄTPLIWIE ROZBUDZIŁ AMBICJE BOLESŁAWA, A WYCZYNY KSIĘCIA NIE UMKNĘŁY TEŻ UWADZE OTTONA III. ANONIM, TAK ZWANY GALL, ZAPISAŁ W KRONICE POLSKIEJ SŁOWA, KTÓRYMI CESARZ MIAŁ WYRAZIĆ POCHLEBNĄ OPINIĘ O BOLESŁAWIE:

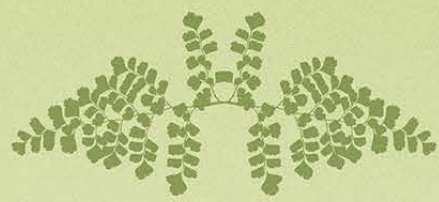
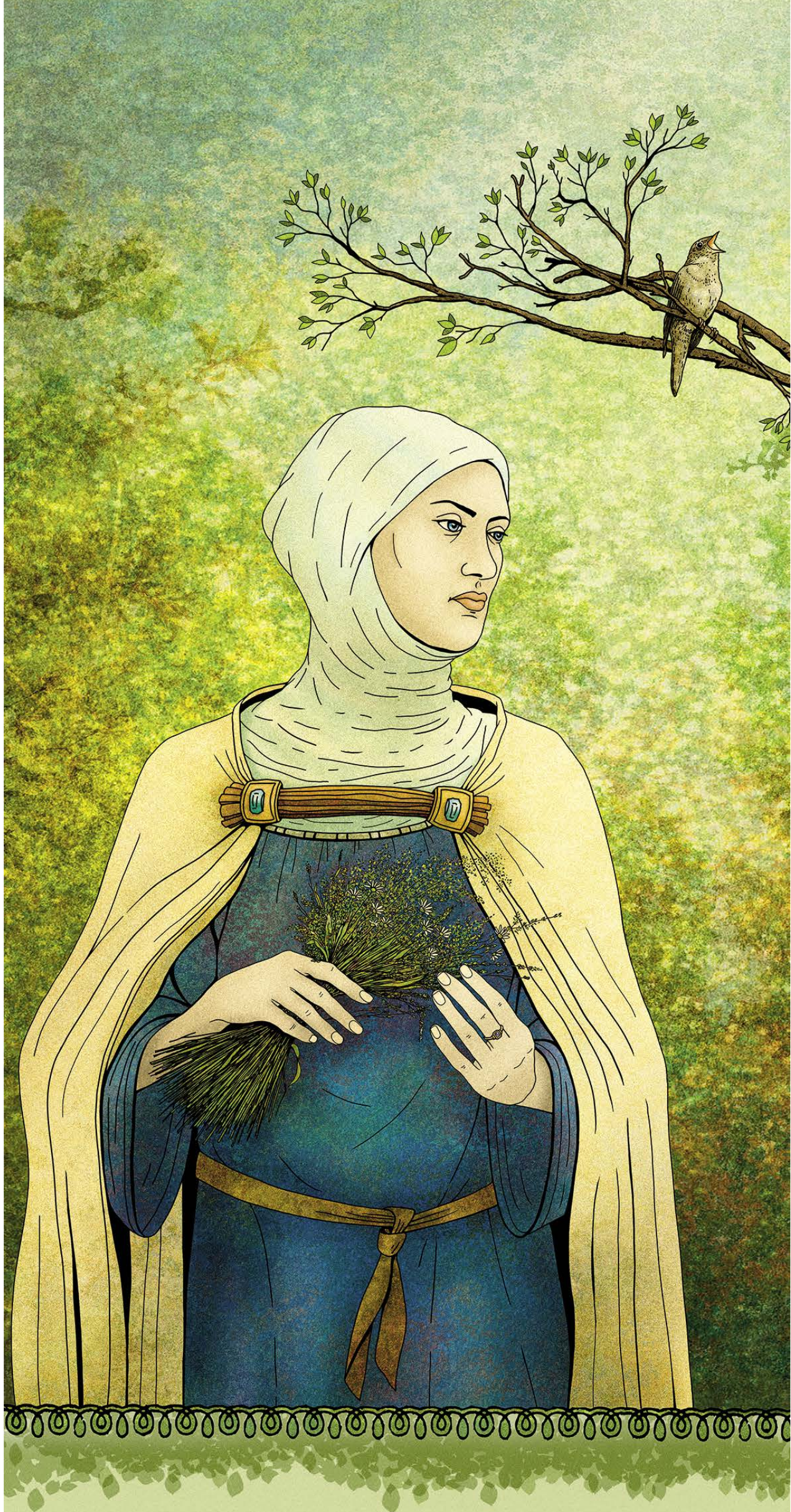
NIE GODZI SIĘ TAKIEGO I TAK WIELKIEGO MĘŻA,
JAKBY JEDNEGO SPOŚRÓD DOSTOJNIKÓW,
KSIĘCIEM NAZYWAĆ LUB HRABIĄ, LECZ [WYPADA]
CHLUBNIE WYNIĘŚĆ GO NA TRON KRÓLEWSKI
i UWIEŃCZYĆ KORONĄ.

POWAŻANIE I POZYCJA POLITYCZNA KSIĘCIA POLSKIEGO STAŁE ROSŁY. NIESTETY, PRZEDWCZESNA ŚMIERĆ CESARZA OTTONA DAŁA KRES ŚMIAŁYM PLANOM BUDOWY UNIWERSALISTYCZNEGO CESARSTWA RZYMSKIEGO ORAZ SKUTECZNIE ODDALIŁA W CZASIE MOMENT KORONACJI POLSKIEGO KSIĘCIA. NOWY WŁADCA TRONU NIEMIECKIEGO PRZEWIDZIAŁ DLA BOLESŁAWA MNIEJ ISTOTNĄ ROLĘ W EUROPEJSKIEJ UKŁADANCE. ZAWARCIE PRZECZ HENRYKA II POKOJU W BUDZISZYNIE ZAKOŃCZYŁO WYCZERPUJĄCY KONFLIKT NIEMIECKO-POLSKI. ZWYCIĘSTWO CHROBREGO NAD RUSIĄ POTWIERDZIŁO NIEKWESTIONOWANĄ POTĘGĘ KSIĘCIA I JEGO WOJSKA ORAZ WYRAŹNIE UGRUNTOWAŁO MOCARSTWOWĄ POZYCJĘ PAŃSTWA POLSKIEGO. POMIMO OSIĄGNIĘTEGO PRESTIŻU MOŻLIWOŚĆ ZDOBYCIA UPRAŻNIONEJ KORONY NADESZŁA DOPIERO PO ŚMIERCI CESARZA HENRYKA II. KORONACJA BOLESŁAWA CHROBREGO BYŁA ZATEM WYNIKIEM JEGO WŁASNYCH DĄŻEŃ, POPARCIA WEWNĘTRZNEGO ORAZ SPRZYJAJĄCYCH OKOLICZNOŚCI MIĘDZYNARODOWYCH. W ROCZNIKACH KWEDLINBURSKICH ZANOTOWANO O BOLESŁAWIE:

ZUCHWAŁC ODWAŻYŁ SIĘ PO NAMASZCZENIU NAŁOŻYĆ SOBIE KORONĘ.

UROCZYSTOŚĆ KORONACJI ODBYŁA SIĘ NAJPRAWDOPODOBNIEJ W WIELKANOC 18 KWIEŹNIA 1025 ROKU W METROPOLII GNIĘŹNIEŃSKIEJ LUB KATEDRZE POZNAŃSKIEJ. ZGODNIE Z ZASADAMI CEREMONIALNYMI WRĘCZONO BOLESŁAWOWI CHROBREMU INSYGNIA KORONACYJNE: MIECZ I BERŁO. NASTĘPNIE ARCYBISKUP NAŁOŻYŁ KORONĘ NA GŁOWĘ PIERWSZEGO WŁADCY POLSKIEGO I ROZPOCZĄŁ MSZĘ ŚWIĘTĄ. ODTĄD WŁADZA KRÓLA BOLESŁAWA CHROBREGO STAŁA SIĘ SAKRALNA, POCHODZĄCA OD BOGA. TA CHWILA BĘDZIE CZĘSTO PRZYWOŁYWANA PRZEZ NASTĘPCÓW CHROBREGO JAKO JEDNO Z NAJWAŻNIEJSZYCH WYDARZEŃ NARODZIN POLSKIEJ PAŃSTWOWOŚCI. KORONA ORAZ NIEUSTAJĄCA SŁAWA ZAPEWNIŁY BOLESŁAWOWI PRZYDOMEK WIELKI.

EMNILDA

988
1017

EMNILDA

BOLESŁAW JAKO MŁODY KSIĄŻĘ ZAWARŁ DWA MAŁŻEŃSTWA, KTÓRE BYŁY KLUCZOWE Z PUNKTU WIDZENIA POLITYCZNYCH INTERESÓW PAŃSTWA GŃIEŹNIEŃSKIEGO, RZĄDZONEGO PRZEZ MIESZKA I.

NAJPIERW ZWIĄZAŁ SIĘ Z MARGRABIANKĄ MIŚNI A POTEM Z KSIĘŻNICZKĄ WĘGIERSKĄ. DRUGIE MAŁŻEŃSTWO BYŁO POTWIERDZENIEM ANTYCZESKIEGO SOJUSZU Z WĘGRAMI. MIESZKO I LICZYŁ NA OPANOWANIE KRAKOWA, KTÓRYM ÓWCZEŚNIE WŁADALI PRZEDSTAWICIELE CZESKIEJ DYNASTII PRZEMYŚLIDÓW. GDY WĘGRZY NIE DOTRZYMALI WARUNKÓW SOJUSZNICZYCH, KSIĄŻĘ BOLESŁAW WYDALIŁ ŻONĘ Z KRAJU.

W WYBORZE NASTĘPNEJ MAŁŻONKI OTOCZENIE BOLESŁAWA KIEROWAŁO SIĘ JEDYNIÉ POLITYCZNYM PRAGMATYZMEM I ZWYKŁĄ LUDZKĄ ROZTROPNOŚCIĄ. NOWE MAŁŻEŃSTWO MIAŁO UGRUNTOWAĆ POZYCJĘ BOLESŁAWA JAKO MONARCHY I ZBUDOWAĆ SILNE WPŁYWY DYNASTII PIASTÓW. NIE BEZ ZNACZENIA BYŁA BEZSPRZECZNA KORZYŚĆ STRATEGICZNA, CO W TAMTYCH CZASACH BYŁO NORMALNYM I POWSZECHNYM ZJAWISKIEM. OSTATECZNIE NOWĄ ŻONĄ KSIĘCIA BOLESŁAWA ZOSTAŁA EMNILDA – CÓRKA KSIĘCIA DOBROMIRA, POCHODZĄCEGO PRAWDOPODOBNIÉ Z ŁUŻYC. MAŁŻEŃSTWO ZOSTAŁO ZAWARTE **W 987 ROKU**, ZANIM BOLESŁAW PRZEJĄŁ PEŁNIĆ WŁADZY W PAŃSTWIE GŃIEŹNIEŃSKIM. ZDANIEM KRONIKARZA THIETMARA:

EMNILDA [...] – CHRYSZTUSOWI WIERNA – NIESTATECZNY UMYŚŁ SWEGO MĘŻA KU DOBREMU ZAWSZE KIEROWAŁA I NIE USTAWAŁA W ZABIEGACH, BY PRZEZ WIĘKSZĄ SZCZODROBLIWOŚĆ W JAŁMUŻNACH I UMARTWIENIACH ODPOKUTOWAĆ ZA GRZECY ICH OBOJGA.

MAŁŻONKOWIE DOCZEKAŁI SIĘ DWÓCH SYNÓW I TRZECH CÓREK. NAJSTARSZY Z SYNÓW, MIESZKO II, PO ŚMIERCI BOLESŁAWA CHROBREGO, ZOSTAŁ PÓŹNIEJSZYM KRÓLEM POLSKI. EMNILDA WSPIERAŁA MĘŻA W UTRZYMANIU WYSOKIEJ POZYCJI WŚRÓD PODDANYCH. DBAŁA O SZACUNEK I WYSOKIE POWAŻANIE KSIĘCIA W OCZACH DOSTOJNIKÓW.

DO TEJ SŁAWY I GODNOŚCI DOSZEDŁ BOLESŁAW SPRAWIEDLIWOŚCIĄ I BEZSTRONNOŚCIĄ – ZAZNACZYŁ ANONIM, TAK ZWANY GALL.

KSIĄŻĘ WSŁUCHIWAŁ SIĘ W PROŚBY MAŁŻONKI DOTYCZĄCE NP. WSTAWIENNICTWA ZA MIESZKAŃCAMI, KTÓRYCH SPOTKAŁO NIESZCZĘŚCIE. PONADTO, EMNILDA DAWAŁA WYRAZ UBOLEWANIA NAD LOSEM SKAZAŃCÓW:

[...] KRÓLOWA, KOBIETA MĄDRA I ROZTROPNA, WIELU WYDANYCH NA ŚMIERĆ ZA PRZESTĘPSTWO WYRWAŁA Z RĄK PACHOŁKÓW, OCALIŁA OD BEZPOŚREDNIEGO NIEBEZPIECZEŃSTWA ŚMIERCI.

ZWIĄZEK SAKRAMENTALNY Z EMNILDĄ BYŁ DŁUGI, TRWAŁY, OPARTY NA WZAJEMNYM SZACUNKU I MIŁOŚCI. PO ŚMIERCI UKOCHANÉJ ŻONY BOLESŁAW STARAŁ SIĘ O RĘKĘ PRZEDSŁAWY, CÓRKI WŁADCY RUSI KIJOWSKIEJ, WŁODZIMIERZA WIELKIEGO. UMIZGI TE ZAKOŃCZYŁY SIĘ JEDNAK FIASKIEM.

KOLEJNE, OSTATNIE MAŁŻEŃSTWO, KSIĄŻĘ ZAWARŁ Z SASKĄ MARGRABIANKĄ, ODĄ. BYŁO TO ZNAMIENNE DOPEŁNIENIE POSTANOWIEŃ POKOJU W BUDZISZYNIE **Z 1018 ROKU**.

ŚMIERĆ KRÓLA

1025

ŚMIERĆ KRÓLA

DŁUGIE LATA PANOWANIA BOLESŁAWA CHROBREGO NIEUBŁAGANIE DOBIEGAŁY KOŃCA. OSIĄGNĄWSZY SZCZYT SWEJ POTĘGI, KSIĄŻĘ BOLESŁAW ZOSTAŁ PIERWSZYM KRÓLEM PAŃSTWA POLSKIEGO. KRÓTKO PO KORONACJI MONARCHA MIAŁ ŚWIADOMOŚĆ, ŻE OKRES JEGO RZĄDÓW WKRÓTCE SIĘ ZAKOŃCZY.

WEDŁUG PRZEKAZU ZAWARTEGO W „KRONICE POLSKIEJ”, KRÓL MIAŁ ZEBRAĆ SWOICH PRZYJACIOŁ ORAZ KSIĄŻĘTA I POWIEDZIEĆ DO NICH NA ŁOŻU ŚMIERCI:

KTOKOLWIEK MNIE POZNAŁ I POZYSKAŁ MĄ ŁASKĘ,
PAMIĘTAJĄC O MNIE, CO DZIEŃ BĘDZIE MNIE OPŁAKIWAŁ.

KRÓL BOLESŁAW UMARŁ 17 CZERWCA 1025 ROKU, PRZEŻYWSZY OKOŁO 60 LAT, ZBYT DŁUGO NIE NACIESZYWSZY SIĘ NADANYM MU TYTUŁEM KRÓLEWSKIM. WEDŁUG „KRONIKI WIELKOPOLSKIEJ” ZOSTAŁ POCHOWANY W KATEDRZE POZNAŃSKIEJ, PODOBNIEM JAK JEGO OJCIEC MIESZKO I. NIEMIECCY KRONIKARZE DOSZUKIWALI SIĘ ZWIĄZKU ŚMIERCI KRÓLA POLSKIEGO Z AKTEM KORONACJI BOLESŁAWA. NADWORNY KRONIKARZ KONRADA II WIPON ZAPISAŁ BOWIEM:

SŁOWIANIN BOLESŁAW, KSIĄŻĘ POLAKÓW, ZDOBYŁ Z KRZYWDĄ
KRÓLA KONRADA INSYGNIĘ KRÓLEWSKIE I TYTUŁ KRÓLEWSKI,
LE CZ JEGO ZUCHWAŁSTWO PRZYĆMIŁA NAGŁA ŚMIERĆ.

NIESPODZIEWANE ODEJŚCIE KRÓLA BOLESŁAWA BYŁO SYMBOLICZNYM KOŃCEM WIELKOŚCI MŁODEGO PAŃSTWA POLSKIEGO.

ANONIM, TAK ZWANY GALL, ZANOTOWAŁ W KRONICE:

Z ODEJŚCIEM TĘDY KRÓLA BOLESŁAWA SPOŚRÓD ŻYWYCH
ZDAŁO SIĘ, ŻE POKÓJ I RADOŚĆ ORAZ DOSTATEK ODESZŁY
RAZEM Z NIM Z POLSKI.

PO ŚMIERCI KRÓLA GRANICE ORAZ SUWERENNOŚĆ KRAJU BYŁY TRUDNE DO UTRZYMANIA. SĄSIEDZI POLSKI BYLI PEŁNI ZAWIŚCI, SZUKAJĄC OKAZJI DO ZEMSTY ZA DOTKLIWE PORĄŻKI, KTÓRE ZADAŁ IM BOLESŁAW CHROBRY.

SYN ZMARŁEGO KRÓLA, MIESZKO II LAMBERT, NASTĘPCA POLSKIEGO TRONU, STANĄŁ PRZED NIEŁATWYM ZADANIEM UTRZYMANIA DZIEDZICTWA SWOJEGO WIELKIEGO POPRZEDNIKA. WKRÓTCE POTEM PRZECIWKO POLSCE ZAWIĄZAŁ SIĘ SOJUSZ NIEMIECKO-RUSKI, PRZECZ KTÓRY ZAKOŃCZYŁ SIĘ OKRES POMYŚLNOŚCI KRAJU.

W „PIEŚNI O ŚMIERCI BOLESŁAWA” AUTORSTWA ANONIMA, TAK ZWANEGO GALLA, ODCZUWALNA JEST NOSTALGIA I TĘSKNOTA ZA CZASAMI ŚWIETNOŚCI:

BIADAŻ NAM, O BOLESŁAWIE! GDZIEŻ TWA SŁAWA WIELKA?
GDZIE TWE MĘSTWO? KĘDY BLASK TWÓJ? KĘDY MOC TWA
WSZELKA? JENO ŁZY MA DZIŚ PO TOBIE NASZA POLSKA-RODZICIELKA!

NASTĘPCY KRÓLA BOLESŁAWA CHROBREGO BĘDĄ ODWOŁYWAĆ SIĘ DO JEGO POTĘGI, ZASŁUG ORAZ POZYCJI POLITYCZNEJ I WIELKOŚCI KRAJU, KTÓRYM PRZYSZŁO MU WŁADAĆ. KOLEJNI WŁADCY POLSKI BĘDĄ PRÓBOWAĆ NA NOWO ZJEDNOCZYĆ POLSKIE ZIEMIE I ODBUDOWAĆ ZASZCZYTNĄ POZYCJĘ POLSKI WŚRÓD SILNYCH KRÓLESTW CHRZEŚCIJAŃSKIEJ EUROPY.

UPRAWA ROLI

1025 2025

OSADNICTWO I GOSPODARKA

SPOSÓB OSADNICTWA NA ZIEMIACH POLSKI DETERMINOWANY BYŁ PRZEZ WARUNKI GEOGRAFICZNE. TO ONE WPŁYWAŁY NA KIERUNEK EKSPANSJI MILITARNEJ CZY ROZWÓJ OKREŚLONEJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ.

LUDZIE WYKORZYSTYWALI DOBRÓDZIEJSTWA PRZYRODY DO POPRAWY JAKOŚCI I STYLU ŻYCIA. CHĘTNIE OSIEDLALI SIĘ TAM, GDZIE BYŁA ŻYZNA GLEBA, KTÓRA GWARANTOWAŁA POZYSKIWANIE POŻYWIENIA Z UPRAW I HODOWLI. WAŻNYM ELEMENTEM W ROZWOJU POSZCZEGÓLNYCH REGIONÓW BYŁA GOSPODARKA WODNA, DZIĘKI KTÓREJ NASTĄPIŁ ROZKWIAT OSADNICTWA.

KOLEJNYM KROKIEM BYŁO FORMOWANIE SIĘ PAŃSTWOWOŚCI.

TEN PROCES ROZPOCZĄŁ SIĘ NAD WARTĄ, MIĘDZY RZEKAMI: NOTECIĄ A BARYCZĄ I OBRĄ A PROSNĄ. OBSZAR TEN WYRÓŻNIAŁ SIĘ BEZLEŚNYMI TERENAMI POZBAWIONYMI WIĘKSZYCH PRZESZKÓD KOMUNIKACYJNYCH, CO UŁATWIAŁO TWORZENIE SIĘ PAŃSTWA.

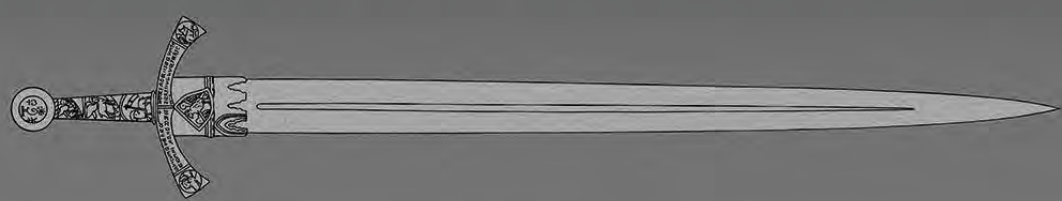
W NOWYCH GRANICACH ZNALAZĘY SIĘ: ZIEMIA ŁĘCZYCKO-SIERADZKA, MAZOWSZE, POMORZE ZACHODNIE I GDAŃSKIE. DOPEŁNIENIEM PIASTOWSKIEJ POLSKI BYŁY ŚLĄSK I MAŁOPOLSKA, OPARTE NA ŁAŃCUCHACH GÓRSKICH SUDETÓW I KARPAT, KTÓRE STANOWIŁY NATURALNĄ, POŁUDNIOWĄ GRANICĘ PAŃSTWA.

DZIĘKI ZWYCIĘSTWU NAD RUSIĄ ZDOBYTO ZIEMIĘ POŁOŻONĘ MIĘDZY BUGIEM A SANEM. KRAINY GEOGRAFICZNE, WCHODZĄCE W SKŁAD PAŃSTWA PIASTÓW, ZAMIESZKIWALI: POLANIE W WIELKOPOLSCE, DZIADOSZANIE W PÓŁNOCNO-ZACHODNIEJ CZĘŚCI DOLNEGO ŚLĄSKA, BOBRZANIE NAD RZEKĄ BÓBR, ŚLĘŻANIE, MIESZKAJĄCY W OKOLICACH WROCŁAWIA I GÓRY ŚLĘŻY, OPOLANIE ORAZ PLEMIĘ GOŁĘŻYCÓW NA GÓRNYM ŚLĄSKU, TRZEBOWIANIE, WOLINIANIE I POMORZANIE NAD BAŁTYKIEM, MAZOWSZANIE I BUŻANIE NAD DOLNYM ODCINKIEM RZEKI BUG, A PLEMIONA WIŚLAN I ŁĘDZIAN W MAŁOPOLSCE.

KSZTAŁT I FORMĘ OSADNICTWA WYZNACZAŁY WARUNKI NATURALNE I SPOSÓB GOSPODAROWANIA ZIEMIĄ. POD WZGLĘDEM TERYTORIALNYM I ADMINISTRACYJNYM, PAŃSTWO POLSKIE PODZIELONE BYŁO NA KASZTELANIE I OPOŁA. BYŁY TO WSPÓLNOTY SĄSIEDZKIE, KTÓRE SKUPIAŁY W SOBIE OGÓLNOPOŁECZNE INTERESY MIESZKAŃCÓW. SYSTEM SPRAWOWANIA WŁADZY W PLEMIONACH SŁOWIAŃSKICH BYŁ DEMOKRATYCZNY I OKREŚLANY MIANEM DEMOKRACJI WOJENNEJ.

WRAZ Z PODBOJAMI PIASTÓW I STWORZENIEM PAŃSTWA ORGANIZACJA SPOŁECZEŃSTWA ZMIERZAŁA W KIERUNKU PATRIARCHATU I FEUDALIZMU, Z SILNIEJSZYM OŚRODKIEM WŁADZY MONARSZEJ. ZWIĘKSZYŁO SIĘ ZNACZENIE POLITYCZNO-GOSPODARCZE GRODÓW KASZTELAŃSKICH I KSIĄŻĘCYCH, ODDZIAŁUJĄCYCH SWYM ZASIĘGIEM NA ZNACZNIE WIĘKSZY OBSZAR. Z UWAGI NA WAROWNY CHARAKTER ORGANIZACJI GRODOWEJ ZMIENIŁA SIĘ STRATEGIA OBRONNA POSZCZEGÓLNYCH REGIONÓW I SAMEGO PAŃSTWA POLSKIEGO. GRODY ROZWIJAŁY SIĘ SZCZEGÓLNIC W MIEJSCACH STRATEGICZNYCH Z PUNKTU WIDZENIA WOJSKOWOŚCI I OBRONY GRANIC, A TAKŻE NA GŁÓWNYCH SZLAKACH HANDLOWYCH.

ZDOBYCIE KIJOWA 1018

CHROBRY pod KIJOWEM

Po śmierci wielkiego księcia kijowskiego Włodzimierza I Wielkiego tron w Kijowie objął zięć księcia polskiego, Świętopełk I, lecz wskutek przewrotu władzę przejął młodszy brat władcy, Jarosław.

Po tych wydarzeniach, Świętopełk znalazł schronienie w Polsce, a jego żona została uwięziona. Po zawarciu w 1018 roku traktatu pokojowego w Budziszynie, Bolesław Chrobry mógł teraz zaangażować się w wyprawę militarną, przywracającą władzę Świętopełkowi. Sprzyjały okoliczności, ponieważ wojowie Bolesława byli zaprawieni w bojach, niezwyciężeni, a nadto głodni zdobycia kolejnych łupów i wojennych trofeów.

Wzmocniona węgierskimi i niemieckimi posiłkami armia polska starła się 22 lipca 1018 roku z wrogiem nad Bugiem. Kronikarz Nestor zapisał:

Jarosław zaś, zebrawszy Ruś i Węgów, i Słowien,
poszedł przeciw Bolesławowi i Światopełkowi
i przyszedł ku Wołyniowi, i stali po obu stronach
rzeki Bugu.

Wojewoda ruski miał lżyć i wyzywać Bolesława:

I rzekł Bolesław do drużyny swojej, jeśli was ta obelga
nie obraża, to ja polegnę sam. Wsiadłszy na koń wjechał
do rzeki, a za nim wojsko jego. Jarosław zaś nie zdążył
uszykować się i zwyciężył Bolesław Jarosława.

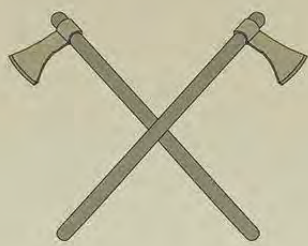
Na drodze do wielkoksiążęcej stolicy Bolesław nie napotkał oporu, który mógłby skutecznie zatrzymać pochód jego wojska. Jarosław uciekł do północnej stolicy Rusi, Nowogrodu.

Już 14 sierpnia wojsko polskie przekroczyło bramy Kijowa wraz z sojusznicznymi pieczyngami. Według zapisów w Kronice Anonima, tak zwanego Galla:

Bolesław bez oporu wkroczył do wielkiego
i bogatego miasta i, dobywszy z pochw miecza,
uderzył nim w złotą bramę.

Tak narodziła się legenda polskiego miecza koronacyjnego, szczerbca. By zademonstrować poddaństwo Rusi, książę nakazał bicie w Kijowie monety z własnym imieniem. Zajęcie tak dużego, wspaniałego i bogatego miasta nie mogło zostać niedostrzeżone. Osłabienie Rusi było ciosem wymierzonym w poszerzające swe wpływy Bizancjum.

Władzę w Kijowie ponownie objął przyjazny Bolesławowi Świętopełk. Wielkim sukcesem Bolesława Chrobrego było ponowne przyłączenie do polski grodów czerwieńskich.

OBRONA NIEMCZY

1017

OBRONA NIEMCZY

W LIPCU 1017 ROKU ODDZIAŁY NIEMIECKIE, CZESKIE I LUTECKIE RUSZYŁY NA PODBÓJ ZIEM POLSKICH, ABY POSKROMIĆ AMBICJE POLITYCZNE ODWAŻNEGO KSIĘCIA POLSKIEGO. NA DRODZE NAJEŹDŹCÓW ZNALAZŁ SIĘ GŁOGÓW, BRONIONY PRZEZ WOJÓW BOLESŁAWA. JEDNAK SIŁY NIEMIECKIE OSTATECZNIE ZREZYGNOWAŁY Z OBLĘŻENIA DOBRZE ZABEZPIECZONEGO GRODU, A SVOJĄ UWAGĘ SKUPIŁY NA LEŻĄCEJ NA TERYTORIUM ŚLĄSKA NIEMCZY, POŁOŻONEJ NA SZLAKU HANDLOWYM Z WROCŁAWIA DO CZECH.

W TEJ SYTUACJI BOLESŁAW NAKAZAŁ WYSŁANIE DO NIEMCZY DODATKOWYCH POSIŁKÓW, WZMACNIAJĄC POTENCJAŁ OBRONNY GRODU. ROZPOCZĘŁO SIĘ OBLĘŻENIE. MIESZKAŃCY GRODU ODPIERALI UDERZENIA, SKUTECZNIE NISZCZĄC MASZYNY OBLĘŻNICZE WROGA. OPÓR BYŁ STANOWCZY I UDANY. KRONIKARZ THIETMAR BYŁ POD WRAŻENIEM NIEUGIĘTOŚCI OBRONCÓW GRODU:

NIGDY NIE SŁYSZAŁEM O OBLĘŻONYCH, KTÓRZY BY Z WIĘKSZĄ OD NICH WYTRWAŁOŚCIĄ I BARDZIEJ PRZEZORNĄ ZARADNOŚCIĄ ZABIEGALI O SVOJĄ OBRONĘ. NAPRZECIW POGAN [WIELETÓW] WZNIEŚLI KRZYŻ ŚWIĘTY W NADZIEI, IŻ POKONAJĄ ICH Z JEJGO POMOCĄ. GDY ZDARZYŁO IM SIĘ COŚ POMYŚLNEGO, NIE WYKRZYKIWALI NIGDY RADOŚCI, ALE I NIEPOWODZENIA RÓWNIEŻ NIE UJAWNIALI PRZEZ WYLEWNE SKARGI.

DEFENSYWNA STRATEGIA PROWADZENIA DZIAŁAŃ WOJENNYCH, ZASTOSOWANA PRZEZ BOLESŁAWA CHROBREGO, PRZYNIOSŁA WYMIERNE KORZYŚCI. KSIĄŻĘ SPRAWNIE ROZKŁADAŁ SIŁY I NEUTRALIZOWAŁ POCZYNIANIA NAJEŹDŹCY, INICJUJĄC ATAK MORAWIAN NA WSCHODNIĄ CZĘŚĆ CZECH. NIEUDANE OBLĘŻENIE NIEMCZY, KTÓRE TRWAŁO 3 TYGODNIE, SKŁONIŁO ZREZYGNOWANEGO HENRYKA II DO WYCOFANIA SIĘ PRZEZ GÓRZYSTE POSIADŁOŚCI CZECHÓW. WOJSKO CESARSKIE TRAPIŁY CHOROBY I GŁÓD. KRONIKARZ THIETMAR PYTAŁ:

—KTÓŻ ZDOŁA OPISAĆ TRUDNOŚCI TEGO MARSZU I OGÓLNE STRATY?

DOPEŁNIENIEM KLĘSKI HENRYKA II BYŁO KOLEJNE ZWYCIĘSTWO BOLESŁAWA W POTYJCZCE MIĘDZY RZEKĄ ŁABĄ I MULDĄ. W OBLICZU MILITARNEJ I PROPAGANDOWEJ KATASTROFY CESARZ ZMUSZONY BYŁ DO ZAWARCIA POKOJU Z KSIĘCIEM BOLESŁAWEM W BUDZISZYNIE W 1018 ROKU. HENRYK II OSTATECZNIE POGODZIŁ SIĘ Z WIELKOŚCIĄ POTĘGI BOLESŁAWA CHROBREGO I ZDOBYCIEM PRZEZ NIEGO ZNACZNYCH ZIEM. OBRONA NIEMCZY NA ZAWSZE JUŻ POZOSTAŁA SYMBOLEM WYTRWAŁOŚCI, NIEUSTĘPLIWOŚCI I ODWAGI W PRZECIWWSTAWIENIU SIĘ WROGOWI OJCZYZNY.

ŚWIĘTY
WOJCIECH

956
997

ŚW. WOJCIECH

ŚW. WOJCIECH SŁAWNIKOWIC (956-997) BYŁ CZESKIM DUCHOWNYM, BISKUPEM PRASKIM ORAZ MĘCZENNIKIEM, UZNAWANYM ZA PATRONA POLSKI, CZECH I WĘGIER. URODZIŁ SIĘ W KSIĄŻĘCEJ RODZINIE SŁAWNIKOWICÓW W LIBICACH, A JEGO DROGA DO STANU DUCHOWNEGO ROZPOCZĘŁA SIĘ W MŁODYM WIEKU, GDY CIĘŻKA CHOROBA SKŁONIŁA GO DO POŚWIĘCENIA ŻYCIA KOŚCIOŁOWI. W 983 ROKU ZOSTAŁ BISKUPEM PRASKIM, GDZIE ZYSKAŁ REPUTACJĘ BEZKOMPROMISOWEGO DUSZPASTERZA.

W 989 ROKU, W WYNIKU NAPIĘTYCH RELACJI Z WIERNYMI, WOJCIECH PORZUCIŁ SVOJĄ DIECEZJĘ I ZAANGAŻOWAŁ SIĘ W MISJĘ CHRYSZCZYLIANIZACYJNĄ. WSPIERAŁ WYKUP SŁOWIAŃSKICH NIEWOLNIKÓW I SPRZECIWIĄŁ SIĘ ICH SPRZEDAŻY DO KRAJÓW MUZULMAŃSKICH. TA POSTAWA DOPROWADZIŁA DO KONFLIKTU Z DWOREM ARPADÓW NA WĘGRZECH, A JEGO RÓD POPADŁ W NIEŁASKĘ CZESKICH PRZEMYSŁIDÓW, CO SKUTKOWAŁO WYMORDOWANIEM NIEMAL CAŁEJ RODZINY WOJCIECHA. ŚW. WOJCIECH ZNALAZŁ SCHRONIENIE U BOLESŁAWA CHROBREGO, Z KTÓRYM NAWIĄZAŁ BLISKIE RELACJE.

NA PROŚBĘ CESARZA OTTONA III W 996 ROKU PODJĄŁ MISJĘ CHRYSZCZYLIANIZACYJNĄ WŚRÓD PRUSÓW, JEDNAKŻE JEGO DZIAŁANIA SPOTKAŁY SIĘ Z WROGIM NASTAWIENIEM POGAN. WOJCIECH ZGINĄŁ MĘCZEŃSKĄ ŚMIERCIĄ 23 KWIEŃNIA 997 ROKU, ZAMORDOWANY PODCZAS GŁOSZENIA EWANGELII.

PAPIEŻ SYLWESTER II, NA PROŚBĘ OTTONA III, KANONIZOWAŁ MISJONARZA PO DWÓCH LATACH OD JEGO MĘCZEŃSKIEJ ŚMIERCI. ŚW. WOJCIECH SZYBKO TEŻ STAŁ SIĘ POSTACIĄ CZCZONĄ W CAŁEJ EUROPIE ŚRODKOWEJ, SZCZEGÓLNIC W POLSCE I CZECHACH.

W 1000 ROKU, PODCZAS SŁYNNEGO ZJAZDU GNIEŹNIEŃSKIEGO, CESARZ OTTON III PIELGRZYMOWAŁ DO GROBU ŚWIĘTEGO W GNIEŹNIE, CO PODKREŚLIŁO ROLĘ WOJCIECHA JAKO PATRONA DUCHOWEJ JEDNOŚCI EUROPY.

RELIKWIE ŚW. WOJCIECHA ODGRYWAJĄ WAŻNĄ ROLĘ W HISTORII KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO, A GNIEZNO, MIEJSCE POCHÓWKU ŚWIĘTEGO, STAŁO SIĘ JEDNYM Z NAJWAŻNIEJSZYCH MIEJSC PIELGRZYMKOWYCH KATOLICYZMU. CZĘŚĆ RELIKWII ŚWIĘTEGO TRAFIŁA DO RZYMU I AKWIZGRANU, ZAŚ SAM WOJCIECH JEST JEDNYM Z GŁÓWNYCH PATRONÓW POLSKI. KULT ŚWIĘTEGO OBEJMUJE CZECHY I WĘGRY.

ŚW. WOJCIECH POZOSTAJE SYMBOŁEM ODWAŻNEJ WIARY I POŚWIĘCENIA. JEGO ŻYCIE STANOWI INSPIRACJĘ DLA WIERNYCH NA CAŁYM ŚWIECIE.

THIETMAR z MERSEBURGA

975
1018

KRONIKARZE

GDYBYŚMY Z OSOBNA CHCIELI OPISAĆ WSZYSTKIE GODNE PAMIĘCI
CZYNY I SŁOWA WIELKIEGO BOLESŁAWA, TO TAK, JAK GDYBYŚMY
MOZOLILI SIĘ, BY PIÓREM PO KROPELCE WYCZERPAĆ OCEAN!

TAKIMI OTO SŁOWAMI ANONIM, TAK ZWANY GALL, DAJE WYRAZ PODZIWU DLA ZASŁUG
PIERWSZEGO KRÓLA POLSKI, BOLESŁAWA CHROBREGO. GLORYFIKACJA JEGO PANOWANIA JEST
W PEŁNI UZASADNIONA. CHROBRY NIE TYLKO UTRZYMAŁ ZIEMIĘ PRZYŁĄCZONE PRZEZ SWOJEGO
OJCA, ALE TAKŻE ZDOBYŁ NOWE TERYTORIA.

OTO JEST ISTOTNIE OJCIEC OJCZYZNY, OTO OBROŃCA, OTO JEST PAN.
NIE MARNOTRAWCA CUDZEGO MIENIA, LECZ ZACNY RZECZY POSPOLITEJ WŁODARZ.

POLSKA SZYBKO ZAJĘŁA ZASZCZYTNE MIEJSCE WŚRÓD CHRZEŚCJAŃSKICH PAŃSTW W EUROPIE.
ZNAMIENNE UGOSZCZENIE CESARZA OTTONA III W GNIEŹNIE ODBIŁO SIĘ SZEROKIM ECHEM
W CAŁEJ EUROPIE I SPOTKAŁO SIĘ Z ZACHWYTEM THIETMARA Z MERSEBURGA:

TRUDNO UWIERZYĆ I OPOWIEDZIEĆ, Z JAKĄ WSPANIAŁOŚCIĄ
PRZYJMOWAŁ WÓWCZAS BOLESŁAW CESARZA I JAK PROWADZIŁ
GO PRZEZ SWÓJ KRAJ AŻ DO GNIEZNA.

JEDNOCZEŚNIE BISKUP MERSEBURSKI SKRYTYKOWAŁ WZMOCNIENIE POZYCJI KSIĘCIA
BOLESŁAWA I UTWORZENIE ARCYBISKUPSTWA W GNIEŹNIE, CZEMU DAŁ WYRAZ W SWOJEJ
KRONICE, PISZĄC TE SŁOWA:

NIECH BÓG WYBACZY CESARZOWI, ŻE, CZYNIĄC
TRYBUTARIUSZA PANEM, WZNIÓSŁ GO TAK WYSOKO.

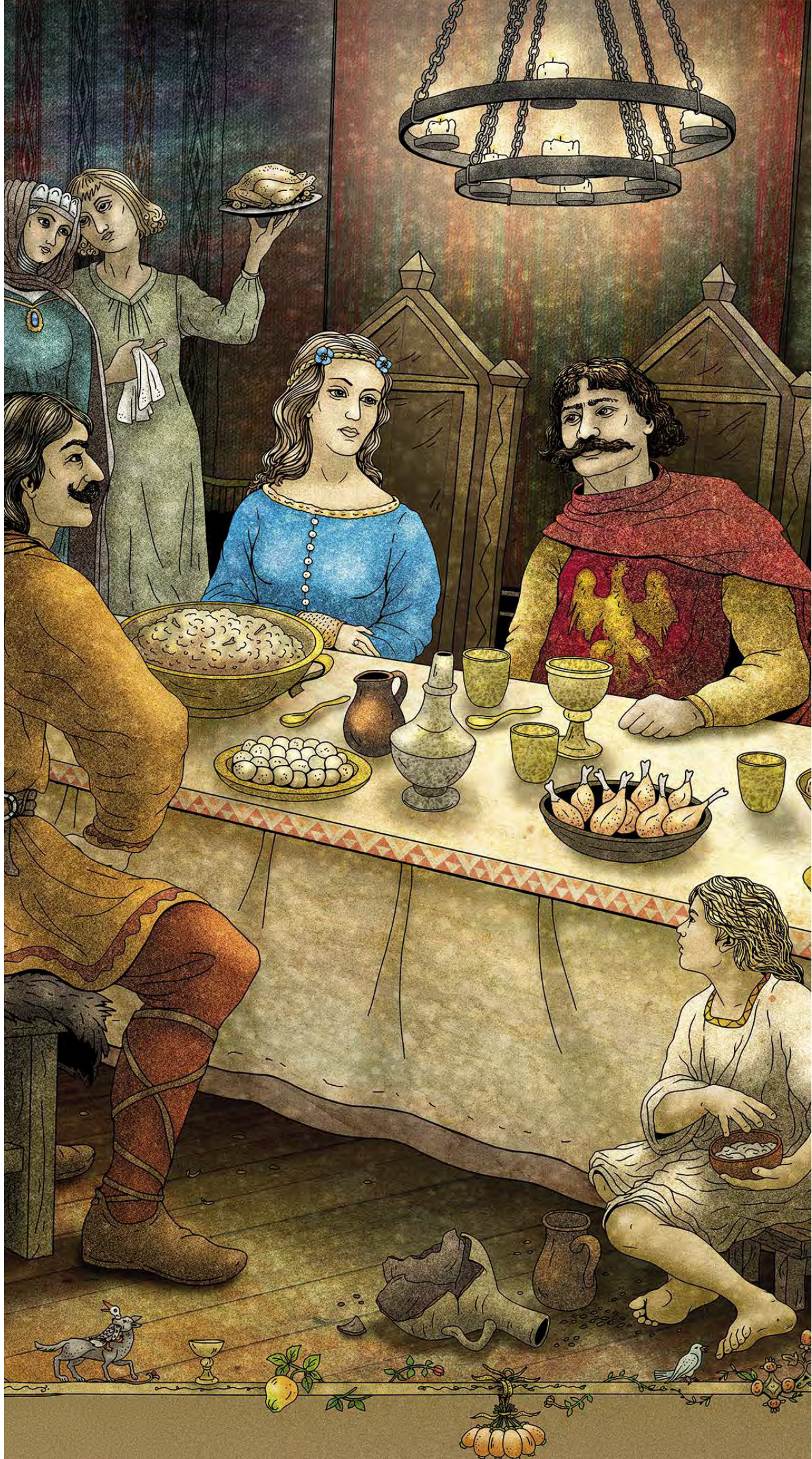
PO ZAJĘCIU ŁUŻYC I MILSKA THIETMAR WYRAZIŁ SWOJE NIEZADOWOLENIE W STOSUNKU
DO ŚMIAŁYCH POCZYNAŃ KSIĘCIA POLSKIEGO:

BOLESŁAW, SYN MIESZKA, O WIELE NIE DORÓWNYWAJĄCY OJCU,
CIESZYŁ SIĘ ZE ŚMIERCI MARGRABIEGO [MIŚNIEŃSKIEGO]
EKKEHARDA, NIEBAWEM TEŻ ZEBRAWSZY WOJSKO
ZAJĄŁ CAŁĄ MARCHIĘ.

SILNE PAŃSTWO POLSKIE BYŁO POTENCJALNYM ZAGROŻENIEM DLA KIERUNKU EKSPANSJI
KRÓLESTWA NIEMIECKIEGO ORAZ WPŁYWÓW BISKUPSTWA. NALEŻY JEDNAK PODKREŚLIĆ,
IŻ BOLESŁAW NIE BYŁ LENNIKIEM KRÓLA NIEMIECKIEGO, WRĘCZ PRZECIWNIE, KREOWAŁ SIĘ
NA WŁADCĘ RÓWNIIE POTĘŻNEGO JAK HENRYK II. TAK ZUCHWAŁE ZACHOWANIE WOBEC
MONARCHY NIEMIECKIEGO MIAŁO POPARCIE W SILE BOJOWEJ BOLESŁAWA.
WOJOWIE KSIĘCIA SIALI POSTRACH, A PRZECIWNICY Z PEWNOŚCIĄ ODCZUWALI TRWOGĘ.
SAM ANONIM, TAK ZWANY GALL, W SWOICH KRONIKACH JEDNOZNACZNIE PODKREŚLAŁ POTĘGĘ
MILITARNĄ WOJSK BOLESŁAWA CHROBREGO:

WIĘKSZE SĄ ZAISTE I LICZNIEJSZE CZYNY BOLESŁAWA,
ANIŻELI MY TO MOŻEMY OPISAĆ LUB PROSTYM OPOWIEDZIEĆ
SŁOWEM. BO JAKIŻ TO RACHMISTRZ POTRAFIŁBY MNIEJ WIĘCEJ
PEWNA CYFRĄ OKREŚLIĆ ŻELAZNE JEGO HUFCE, A CÓŻ DOPIERO
PRZYTOCZYĆ OPISY ZWYCIĘSTW I TRYUMFÓW TAKIEGO
ICH MNÓSTWA!

WIECZERZE BIESIADY

1025 2025

WIECZERZE I BIESIADY

Dla ludów słowiańskich sprawą honorową było godne przyjęcie gościa.
Kronikarz Adam z Bremy zapisał:

Pod względem gościnności nie znajdzie się nigdzie
lud bardziej uczciwy i przychylny.

Wspólne ucztovanie zajmowało szczególne miejsce w życiu Słowian. Biesiady towarzyszyły ludziom podczas licznych świąt religijnych i obrzędów. Na biesiadach śpiewano i tańczono. Pieczono wieprzowinę i dziczyznę. Przyrządzano dania z kaczek i gęsi. Zajadano się szlachetnymi gatunkami ryb: łososiem, jesiotrem i węgorzem. Nad Bałtykiem najpopularniejszy był śledź. Powszechne było piwo i polewka z kaszą jęczmienną i soczewicą. Kiedy grudniowe dni stają się krótsze i chłodniejsze następuje przesilenie zimowe. Nadchodzi zwycięstwo światła nad ciemnością, dnia nad nocą. W dawnych czasach szczodre gody, czyli narodziny Boga Słońca Swarożycza, były dla ludu okazją do biesiadowania i wspólnego śpiewania kolęd. Tradycją stały się rytualne uczty, podczas których przyrządzano 12 potraw odpowiadających 12 miesiącom. W ten sposób lud dziękował za urodzaj i dobrobyt. Dzieci otrzymywały podarunki w postaci jabłek, orzechów lub placków drożdżowych. Pierwszy snopek zboża z tegorocznych żniw ozdabiany był suszonymi owocami i zachowywany w domu do czasu wiosennych siewów. Dodatkowy talerz postawiony na stole był przeznaczony dla duchów zmarłych przodków. Zwierzęta podobno potrafiły wtedy mówić ludzkim głosem. Praktykowano wróżby, które miały moc przepowiadania stanu zdrowotnego oraz obfitości przyszłych zbiorów. Rozpalone ogniska miały z kolei pokonać ciemność.

Przyjęcie chrztu przez dwór mieszką i oraz wejście do kręgu kultury łacińskiej zapoczątkowało okres świętowania w tym samym czasie Bożego Narodzenia – dnia upamiętniającego narodziny Jezusa Chrystusa. Dotychczasowe wierzenia połączyły się z chrześcijańskimi. Dla mieszkańców ziem polskich święta pozostały radosnym okresem spędzania czasu z rodziną i przyjaciółmi. Podczas wigilijnego spotkania raczono się miodem pitnym, przygotowywano kutię lub makiełki, dzielono się chlebem. Tradycyjnymi składnikami kuchni polskiej, wykorzystywanymi szczególnie do świątecznych dań, do dziś pozostały ziarna jęczmienia lub pszenicy oraz mak i miód. Zboże symbolizowało dostatek i odrodzenie się życiowych. Mak wiązano z przekraczaniem granicy między światem żywych a umarłych. Miód natomiast był symbolem nowego życia, mądrości i obfitości.

Przepisy starsłowiańskie na tradycyjne potrawy wigilijne cudownie przetrwały próbę czasu. Zapachy wydobywające się z kuchni, smaki towarzyszące wieczerzy wigilijnej, rodzinna atmosfera, prezenty oraz składanie noworocznych życzeń, wciąż czynią święta Bożego Narodzenia okresem szczególnie wyjątkowym i magicznym...

...A zatem – radujmy się i celebrujmy ten czas,
życząc sobie nawzajem wesołych świąt
i szczęśliwego nowego roku!

SŁUPY GRANICZNE

1025
2025

#CHROBRY

1025 2025

Muzeum Historyczne w Lubinie

Park Leśny w Lubinie

Muzeum Historyczne w Lubinie

Wystawa

#CHROBRY1000

1 stycznia – 31 grudnia 2025

Park Leśny w Lubinie

Pomysł i koncepcja

Marek Zawadka

Ilustracje

Irena Czysz

Teksty

Damian Kwaśnik

Korekta

Dorota Gońda

Opracowanie graficzne plansz

Kamila Tworek

Katalog

Skład

Kamila Tworek

Wydawca

Muzeum Historyczne w Lubinie

Dyrektor

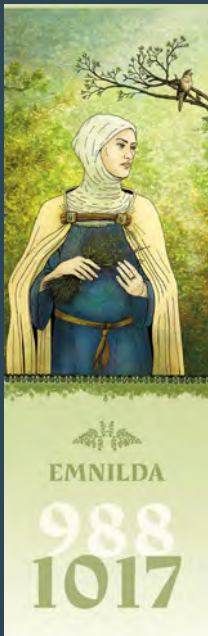
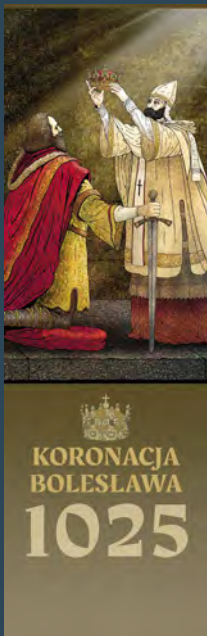
dr Marek Zawadka

978-83-66574-92-2 (druk)

978-83-66574-93-9 (pdf)

© Copyright by Muzeum Historyczne w Lubinie, 2025

Lubin 2025

muzeum-lubin.pl

Muzeum Historyczne w Lubinie